

การนำระบบแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต (DSI Map) มาใช้เป็นเครื่องมือเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชน^๑

๑ ความหมายลักษณะของระบบแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต DSI Map

สำนักคดีคุ้มครองผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม กรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการแผนที่และภูมิสารสนเทศ เพื่อรองรับภารกิจในการตรวจสอบการบุกรุกที่ดินของรัฐประเภทต่างๆ โดยใช้ฐานข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ เช่น ภาพถ่ายดาวเทียม ภาพถ่ายทางอากาศ และอินเทอร์เน็ตเพื่อเข้าไปยังโปรแกรมการตรวจสอบพื้นที่ โดยได้รับความช่วยเหลือด้านฐานข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นเรื่องเร่งด่วนที่จะสร้างระบบฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ เพื่อรองรับการดำเนินการตรวจสอบการถือครองสิทธิที่ดินของผู้บุกรุกที่ดินของรัฐ จึงได้มีการพัฒนาระบบการตรวจสอบพื้นที่ โดยการจัดทำระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต DSI Map ซึ่งจะสามารถตรวจสอบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ทำให้มีฐานข้อมูลเกี่ยวกับแนวเขตป่าเขตอนุรักษ์พื้นที่ต่างๆ ทำให้สามารถเข้าใจสภาพปัญหาของพื้นที่ และทำความเข้าใจข้อมูลแนวเขตที่ดินประเภทต่างๆ ได้ และที่สำคัญสามารถตรวจสอบตำแหน่งพื้นที่เกิดเหตุว่าอยู่ในเขตสงวนหวงห้ามประเภทต่างๆหรือไม่ได้ง่าย โดยผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้เพื่อที่จะสร้างหน่วยตรวจสอบให้อยู่ในพื้นที่มากขึ้นโดยเฉพาะประชาชนซึ่งอยู่ในพื้นที่จะทราบการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ได้ทันทีหากมีการบุกรุก และจะสามารถตรวจสอบพื้นที่เกิดเหตุได้ด้วยตนเองด้วยระบบดังกล่าว ไปแจ้งหน่วยงานในพื้นที่ อันเป็นการป้องกันการกระทำทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐบางคนที่ร่วมกับนายทุนในการแสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบต่อไป

ระบบแผนที่ DSI Map มีวัตถุประสงค์ของการจัดทำระบบ คือ

๑. เพื่อให้เจ้าหน้าที่มีฐานข้อมูลเกี่ยวกับแนวเขตป่าและเขตอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ใช้ในการปฏิบัติงานได้ทุกพื้นที่ของประเทศไทยผ่านระบบอินเทอร์เน็ตเป็นการลดงบประมาณค่าใช้จ่ายเกิดความสะดวกรวดเร็วในการทำงาน ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและมีขีดความสามารถเรียนรู้งานที่ตนทำได้อย่างเข้าใจ ตอบสนองภารกิจของกรมสอบสวนคดีพิเศษและภาครัฐ

๒. เพื่อการพัฒนาแม่ข่ายแผนที่ในการสนับสนุนงานคดีพิเศษและต่อยอดในฐานอื่นๆต่อไป ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

^๑ พ.ต.ต.ณัฐพล ดิษยธรรม ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีคุ้มครองผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม

รูปแบบของระบบ

ระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่าน **Internet** เป็นรูปแบบการให้บริการข้อมูลแผนที่ และข้อมูลภูมิสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง อาทิ ข้อมูลภาพถ่ายทางอากาศ ภาพดาวเทียม ข้อมูลในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (**Geographic Information System: GIS**) ข้อมูลจากระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก (**Global Positioning System: GPS**) ผ่านระบบเครือข่าย **Internet** โดยผู้ใช้งานทั่วไปสามารถเข้าถึง และเรียกดูข้อมูลดังกล่าวผ่านโปรแกรม **Web Browser** ทั่วไป อาทิ **Internet Explorer, Mozilla Firefox** ผู้ใช้งานสามารถเรียกแสดงผลชั้นข้อมูลต่างๆ ที่มีอยู่ในระบบได้อย่างเป็นอิสระ การใช้งาน **DSI Map** เป็นการใช้งานบนพื้นฐาน **Google map** ที่ทุกคนสามารถใช้งานได้อย่างง่ายและสะดวกในการค้นหาเข้าใจได้อย่างทันที และนำไปใช้ประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนและประชาชนสามารถนำไปใช้ในการเฝ้าระวังการบุกรุกพื้นที่ป่าได้เป็นอย่างดี จากการใช้ระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต **DSI Map** ของศูนย์ปฏิบัติการแผนที่และภูมิสารสนเทศ สามารถสรุปประเด็นได้ว่า มีฐานข้อมูลเกี่ยวกับแนวเขตป่าและเขตอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ใช้ในการปฏิบัติงานได้ทุกพื้นที่ของประเทศไทยผ่านระบบอินเทอร์เน็ตเป็นการลดงบประมาณ ค่าใช้จ่าย เกิดความสะดวกรวดเร็วในการทำงาน ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและเจ้าหน้าที่มีขีดความสามารถเรียนรู้งานที่ตนทำได้อย่างเข้าใจ ตอบสนองภารกิจของกรมสอบสวนคดีพิเศษและรัฐ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อจะได้มีการพัฒนาแม่ข่ายแผนที่เพื่อสนับสนุนงานคดีพิเศษเพื่อต่อยอดในฐานอื่น ๆ ต่อไป เช่น การนำระบบการติดตามคนร้ายมาใช้ร่วมกับ **DSI Map** ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายสิ่งหลายอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

๒.แนวคิดในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมแบบใหม่ ^๒

ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับงานป้องกันอาชญากรรมสมัยใหม่ นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตำรวจไทยใช้แนวทางการทำงานโดยมุ่งเน้นการ บังคับใช้กฎหมายเป็นหลัก โดยพยายามระดมจับกุมผู้กระทำผิดให้ได้จำนวนมาก ๆ ให้ตำรวจตระเวนตรววจเพื่อหวังผลในการป้องกันอาชญากรรม แต่วิธีการดังกล่าว ไม่สามารถลดอาชญากรรมได้ต่อมาตำรวจเริ่มมองเห็นความจริงว่าการทำงาน เพียงลำพังโดยปราศจากความร่วมมือจากประชาชน ไม่อาจทำให้งานตำรวจประสบความสำเร็จได้ ต่อมาได้มีการศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางการทำงานใหม่ที่มีประสิทธิภาพจนกระทั่งค้นพบ “ทฤษฎีตำรวจผู้รับใช้ชุมชน” ซึ่งเป็นทฤษฎีที่พลิกโฉมหน้าวงการ ตำรวจโลก โดยให้ตำรวจเปลี่ยนทิศทางการทำงาน จากเป็นผู้ใช้อำนาจบังคับใช้กฎหมายกับประชาชน เป็นการหันหน้าเข้าหา

^๒ http://www.csd.go.th/Dimensions_csd/Chapter%2002.pdf

ประชาชน ทำหน้าที่ปกป้องและให้บริการ สร้างความคุ้นเคยด้วยความจริงใจ เมื่อประชาชนไว้วางใจก็จะให้ข้อมูลให้ข่าว บอกรายละเอียดและความต้องการให้ทราบ จากนั้นตำรวจกับประชาชนก็จะร่วมมือกันแก้ปัญหาให้ตรงตามความต้องการทฤษฎีตำรวจผู้รับใช้ชุมชน โดยหลักการดังกล่าวมีดังนี้

แนวทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรมสมัยใหม่ “๕ ทฤษฎี ๑ หลักการ” คือ

๑. ทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement) การทำหน้าที่จับผู้ร้าย

๒. ทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์ (Police Community Relation) ทำหน้าที่เป็นเพื่อนของชุมชน ช่วยลดความขัดแย้งและเพิ่มช่องทางสื่อสารกับประชาชน

๓. ทฤษฎีตำรวจผู้รับใช้ชุมชน (Community Policing) ทำหน้าที่เป็นผู้ให้บริการ

๔. ทฤษฎีป้องกันอาชญากรรมโดยสภาพแวดล้อม (Crime Control Through Environmental Design) ทำหน้าที่เป็นนักวางแผนป้องกัน

๕. ทฤษฎีหน้าต่างแตก (Broken Window) ทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจตราความเรียบร้อย เมื่อพบปัญหาให้รีบแก้ไขทันทีก่อนที่ปัญหาเล็กๆ จะลุกลามกลายเป็นเรื่องใหญ่

๓ แนวคิดในการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม ^๓

แนวความคิดเรื่อง ยุติธรรมชุมชน หรือ Community Justice เป็นแนวความคิดที่ใหม่สำหรับประเทศไทยปัจจุบันซึ่งคุ้นเคยกับระบบ การอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ประชาชนโดยรัฐฝ่ายเดียว มาเป็นเวลานานกว่าร้อยปี นับตั้งแต่ได้มีการเปลี่ยนระบบกฎหมายจากระบบกฎหมายพระธรรมศาสตร์ซึ่งใช้มาแต่เดิมตั้งแต่สมัยต้นกรุงศรีอยุธยา หรือที่เรียกกันจนติดปากว่ากฎหมายตราสามดวงในยุคต้นกรุงรัตนโกสินทร์มาเป็นระบบกฎหมายแบบยุโรปที่ใช้อยู่ในปัจจุบันแนวความคิดหนึ่งที่ติดมากับระบบกฎหมายยุโรปด้วยก็คือ ความคิดที่ว่ากฎหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายอาญา เป็นเรื่องของการใช้อำนาจรัฐต่อประชาชนและเป็นเรื่องที่รัฐเป็นผู้อำนวยความสะดวกยุติธรรมแก่ประชาชนฝ่ายเดียว ประชาชนเป็นเพียงผู้มาร้องขอ รอรับ หรือได้รับผลจากกระบวนการยุติธรรมที่รัฐเป็นผู้จัดการและจัดให้เท่านั้น ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมแต่อย่างใด หลังจากแนวคิดนี้อยู่มาเป็นเวลานานกว่าร้อยปี ทำให้ทุกฝ่ายยอมรับและเชื่อแนวความคิดดังกล่าว ซึ่งต้องยอมรับว่ากระบวนการยุติธรรมโดยทั่วไปนั้นอาจไม่สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริง

^๓ http://www.scbchallenge.com/challenge2008/commu20website/group10/community_Justice.html

ปัญหาหลักของระบบยุติธรรมหลักคืออะไร ปัจจุบันปัญหาของระบบยุติธรรมหลักของไทยพอจะแบ่งได้ ๓ ประการ คือ คดีล้นศาล คนล้นคุก การละเลยเหยื่ออาชญากรรม ตาม พ.ร.บ. ค่าตอบแทนเหยื่อค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๔ เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครอง การปฏิบัติที่เหมาะสม และการตอบแทนที่จำเป็นและสมควร รวมทั้งความช่วยเหลือจากรัฐ (ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิต และร่างกาย ความผิดต่อชีวิต ความผิดฐานทำให้แท้งลูก และความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บ หรือคนชรา) โดยรัฐใช้เงินภาษีอากรชดใช้ผู้ได้รับความเสียหาย มิใช่การชดใช้เหยี่ยวยา (รับผิดชอบ) ระหว่างผู้กระทำ กับ ผู้ได้รับความเสียหาย ปัญหาความเสื่อมสลายของชุมชน ชุมชนไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม คิดว่าหน้าที่สำคัญของพลเมืองในกระบวนการยุติธรรม คือ การเป็นพยานศาลเท่านั้น เป็นการแบ่งแยกหน้าที่ในการป้องกัน แก้ไขปัญหาอาชญากรรมระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ กับประชาชนอย่างชัดเจน ไม่เห็นความสำคัญของการรวมพลังต่อต้านอาชญากรรม ข้อพิพาทหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาทุกเรื่องถูกนำเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม หรือใช้วิธีการนอกระบบ

ยุติธรรมชุมชน (Community Justice) คือการกระทำระดับรากฐานที่ประชาชน องค์กรชุมชน และระบบยุติธรรมจะสามารถใช้ควบคุมอาชญากรรม และความไร้ระเบียบของสังคมได้ (Karp and Clear, ๒๐๐๐)ยุติธรรมชุมชน หมายถึง วิธีการในการขับเคลื่อนชุมชนให้เป็นหุ้นส่วนในการดำเนินกิจกรรมการควบคุมอาชญากรรมและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน และชุมชน หมายถึง เครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมมิใช่พื้นที่ (McCold and Wachtel, ๑๙๗๗) นอกจากนี้นิยามของยุติธรรมชุมชน เชิงปฏิบัติการ หมายถึง ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีส่งเสริมสนับสนุนหรือกระตุ้นให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือเป็นหุ้นส่วนในการป้องกัน ควบคุมอาชญากรรม จัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์ ลดและเหยี่ยวยาความเสียหายหรือความรุนแรงที่เกิดจากอาชญากรรมหรือการกระทำผิด ตลอดจนคืนคนดีกลับสู่ชุมชนด้วยการฟื้นฟูระบบยุติธรรมเชิงจารีตและ/หรือพัฒนาระบบยุติธรรมชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนรู้สึกมั่นคงปลอดภัย และเข้าถึงความยุติธรรมและเพื่อให้ชุมชนมีศักยภาพและความสมานฉันท์ จากนิยามเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติการข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ยุติธรรมชุมชนเป็นยุทธศาสตร์เชิงปฏิบัติการในรูปของมาตรการ/วิธีการ/กระบวนการที่กระทำในชุมชนระดับรากหญ้าชุมชนต้องเป็นองค์ประกอบสำคัญในการมีส่วนร่วมหรือเป็นหุ้นส่วน

ภารกิจหลักของยุติธรรมชุมชน คือ การป้องกันและควบคุมอาชญากรรมและความไร้ระเบียบของชุมชน แก้ไขปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการเชิงสมานฉันท์ เหยี่ยวยาความรุนแรงที่เกิดอาชญากรรม และรับคืนผู้กระทำผิดกลับสู่ชุมชน กิจกรรมที่ดำเนินการมีลักษณะเชิงรุกมากกว่าตั้งรับปัญหาที่ปลายทางมี

เป้าหมายสำคัญในการสร้างพลังความเข้มแข็งให้ชุมชนรักษาความปลอดภัย อำนาจความยุติธรรมระดับชุมชน และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน เพื่อให้ความยุติธรรมเกิดขึ้นอย่างแท้จริง โดยผู้ที่ได้รับผลกระทบเป็นผู้ อำนาจความยุติธรรมร่วมกับกระบวนการยุติธรรม จึงเกิดเป็นแนวความคิดของยุติธรรมชุมชนขึ้น ซึ่งความหมายของยุติธรรมชุมชนนั้น หลายท่านอาจมีความคิดเห็นแตกต่างกันไป บางท่านอาจเห็นว่า เป็นการควบคุมอาชญากรรมโดยชุมชนร่วมมือกับตำรวจในการป้องกันและลดปัญหาอาชญากรรม บางท่านอาจมองว่า เป็นการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในกระทรวงยุติธรรมและ/หรือศาลกับชุมชน โดยตระหนักว่าปัญหาอาชญากรรมเป็นประเด็นของปัญหาสังคม ซึ่งกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบต้องให้ความสำคัญเข้ามาทำงานร่วมกับชุมชนมากขึ้น บางท่านอาจมองว่าเป็นการลงโทษหรือแก้ไขผู้กระทำผิดโดยอาศัยความร่วมมือจากชุมชน โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ในขณะที่บางส่วนมองไปที่บทบาทของการจัดการยุติธรรมแบบสมานฉันท์โดยชุมชนเป็นหลักแม้ว่ามุมมองต่อคำว่ายุติธรรมชุมชนหลายฝ่ายจะเข้าใจและมองยุติธรรมชุมชนแตกต่างกันไป แต่มีรากฐานสำคัญยิ่งสิ่งหนึ่งที่ทุกกลุ่มความคิดเห็นเหมือนกัน คือ การทำงานอย่างร่วมกันระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมกับชุมชน ซึ่งหากให้นิยามของคำว่ายุติธรรมชุมชนแล้วคำนิยามควรจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ๓ ประการ คือ เป็นกิจกรรมด้านการป้องกันและควบคุมปัญหาอาชญากรรมในชุมชนเป็นการดำเนินการโดยชุมชนเพื่อชุมชนรัฐมีหน้าที่เป็นหุ้นส่วนร่วมกับชุมชน

ภารกิจหลักของยุติธรรมชุมชน

๑. การป้องกันและควบคุมอาชญากรรมและการกระทำผิด
๒. การจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์ (Restorative justice)
๓. เยียวยาและเสริมพลังเหยื่ออาชญากรรม
๔. รับผู้กระทำผิดกลับคืนสู่ชุมชน (Reintegration)

การดำเนินการจัดให้มียุติธรรมชุมชนนั้น ต้องเป็นเรื่องของความสมัครใจของชุมชนที่จะมาร่วมทำงานร่วมกันกับภาครัฐเพื่อประโยชน์ของชุมชนนั่นเอง โดยการทำให้ชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่นั้นสงบสุข ปลอดภัย น่าอยู่ โดยตั้งอยู่บนหลักการที่ว่า ไม่มีใครรัก ห่วงใยชุมชนมากไปกว่าคนที่อยู่ในชุมชนนั่นเอง รัฐจะต้องค้นหากลุ่มผู้แทนในชุมชนที่อาสาสมัครเข้าทำงานเพราะมีความห่วงใย พร้อมทั้งจะดูแลชุมชนของตน มาจัดฝึกอบรมให้ความรู้ จัดสร้างเครือข่ายการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการสื่อสาร เพื่อรับแจ้งเหตุร้ายจากยุติธรรมชุมชน เพื่อให้คำปรึกษาหารือในด้านกฎหมายหรือการป้องกันอาชญากรรม เพื่อการป้องกันและเฝ้าระวังเรื่องยาเสพติด เพื่อให้คำแนะนำในการแก้ปัญหาสังคมให้กับยุติธรรมชุมชนในรูปแบบต่างๆ เพื่อเป็นพี่เลี้ยง

อาสาสมัครยุติธรรมชุมชนในการไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้งหรือข้อพิพาทในชุมชน รวมทั้งอาจร่วมกันวางแผนในการ
อบรมดูแลเด็กและเยาวชนและป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะกลุ่มที่เริ่มมีพฤติกรรมเสี่ยงที่
อาจจะนำไปสู่การกระทำผิด ซึ่งอาจจะเป็นการร่วมมือกันจัดอบรมหรือจัดกิจกรรมให้เยาวชนได้รับรู้ถึงผลกระทบ
ของการกระทำผิด เป็นต้น (เรียบเรียงจากบทความ“กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์”โดย ผศ.ดร.จุฑารัตน์
เอื้ออำนวย และ“ยุติธรรมชุมชน: การสร้างความยุติธรรมโดยประชาชน” โดยวันชัย รุจนวงศ์)

๔.บทบาทของกระทรวงยุติธรรมในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับประชาชน

กระทรวงยุติธรรมภายหลังจากการปฏิรูประบบราชการเมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๕ ได้มีการ
เปลี่ยนแปลงโครงสร้างและภารกิจอย่างมากมาย เพื่อยกระดับการดำเนินงานของฝ่ายบริหารในการอำนวยความสะดวก
ยุติธรรมให้แก่ประชาชน ประกอบกับการที่กระทรวงยุติธรรมและศาลยุติธรรมได้ถูกแยกออกจากกันเป็นครั้งแรก
นับตั้งแต่ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงจัดตั้งกระทรวง ยุติธรรมเมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๔๓๔
 ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ ที่ต้องการให้มีการ
แบ่งแยกอำนาจกันให้ชัดเจนระหว่างอำนาจบริหารและอำนาจตุลาการ

ดังนั้นบทบาท อำนาจ หน้าที่ของกระทรวงยุติธรรมที่มีต่อประชาชนนั้นก็มีการปรับเปลี่ยนไปตาม
โครงสร้างและภารกิจดังกล่าว เมื่อตัดอำนาจทางด้านการพิจารณาอรรถคดีออกไป กระทรวงยุติธรรมจึงมีภารกิจ
หลักที่สำคัญในด้านการอำนวยความสะดวกยุติธรรมเบื้องต้นก่อนการพิจารณาสั่งฟ้องคดีของสำนักงานอัยการสูงสุด
ภารกิจในด้านการดำเนินการบังคับคดีตามคำพิพากษาและคำสั่งศาล ทั้งทางคดีแพ่งและคดีอาญา ตลอดจน
รวมถึงงานด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน งานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด งานป้องกัน
และปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ งานด้านนิติวิทยาศาสตร์ เป็นต้น ทั้งนี้สามารถสรุปบทบาทหน้าที่ของ
กระทรวงยุติธรรมในการอำนวยความสะดวก ยุติธรรมให้แก่ประชาชนได้ โดยปรากฏในมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติ
ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ซึ่งกำหนดอำนาจหน้าที่ของกระทรวงยุติธรรมไว้ให้มีอำนาจหน้าที่
เกี่ยวกับการบริหารจัดการกระบวนการยุติธรรม เสริมสร้างและอำนวยความสะดวกยุติธรรมในสังคม และราชการอื่น
ตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงยุติธรรมหรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงยุติธรรม

กระทรวงยุติธรรมจึงมีบทบาท หน้าที่ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ประชาชนดังนี้^๔

๑. การกิจด้านการบริหารและประสานงานกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมในการร่วมมือและประสานงานในด้านงานยุติธรรม เช่น สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นต้นและรวมถึงการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมของต่างประเทศด้วย

๒. การกิจเกี่ยวกับการพัฒนานโยบาย พัฒนาระบบการยุติธรรม โดยการศึกษาวิจัย ประเมินผลการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชน เช่น ร่าง พ.ร.บ. จรรยาบรรณ (ฉบับที่..) พ.ศ. (กำหนดให้เจ้าพนักงานมีอำนาจสั่งให้ผู้ขับชီးรถขณะเมาสุราทดสอบ) ร่าง พ.ร.บ. โกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นสอบสวน พ.ศ. การจัดตั้งสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นต้น

๓. การกิจด้านการเป็นหน่วยงานกลางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ทั้งในด้านการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ การอำนวยความสะดวกบังคับใช้กฎหมาย การประสานความร่วมมือกับต่างประเทศ เป็นต้น เช่น การดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภายใต้กลไกขับเคลื่อนของศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด การสกัดการค้ายาเสพติดตามแนวชายแดน ฯลฯ

๔. การกิจด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ การสร้างและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนของสังคมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ รวมถึงการพัฒนาบุคลากร การกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน มาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในหน่วยงานภาครัฐ โดยการประสานความร่วมมือกับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์อิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐

๕. การกิจด้านการคุ้มครองประพฤติผู้กระทำผิดทั้งเด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ โดยการสืบเสาะประวัติเพื่อประกอบการพิจารณาคดี การสอดส่อง ติดตาม แก้ไขพฤติกรรมและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และสนับสนุนให้ชุมชนและภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด และผู้ที่อยู่ในกระบวนการคุ้มครองประพฤติ ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างความสงบสุขในสังคม เช่น การจัดกิจกรรม แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด การสงเคราะห์ผู้กระทำผิด การจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคม การจัดให้ผู้ต้องโทษทำงานบริการสังคมแทนค่าปรับงานอาสาสมัครคุ้มครองประพฤติ เป็นต้น

^๔ Website2556.moj.go.th/upload/mini110_download/.../902_2036.doc

๖. การกิจด้านการควบคุมผู้ต้องขัง การบำบัดฟื้นฟู และแก้ไขพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การพัฒนาพฤติกรรมนิสัยผู้ต้องขังโดยการจัดการศึกษาและพัฒนาจิตใจ การจัดการ ฝึกอาชีพ การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย การบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด การป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในเรือนจำ การประสานความร่วมมือกับต่างประเทศ เป็นต้น

๗. การกิจด้านการพิทักษ์ผู้เยาว์และคืนเด็กดีสู่สังคม โดยการพิทักษ์คุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน ผู้เยาว์และครอบครัวที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางเลือก การดำเนินงาน ด้านคดีเด็ก การป้องกัน บำบัด แก้ไข ฟื้นฟู พัฒนา สงเคราะห์ และติดตามประเมินผล ตลอดจนการประสานความร่วมมือ สร้างเครือข่ายกับชุมชน องค์กรอื่นๆ ทั้งในและต่างประเทศเพื่อสนับสนุนกระบวนการยุติธรรมและป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน เช่น การสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดรวมทั้งสาเหตุแห่งการกระทำความผิดเพื่อรายงานต่อศาล การควบคุม บำบัด ฟื้นฟูและพัฒนาเด็กและเยาวชน กำกับ การปกครองผู้เยาว์ตามคำสั่งศาลจนกว่าจะบรรลุนิติภาวะ เป็นต้น

๘. การกิจด้านการป้องกัน ปราบปราม และควบคุมคดีพิเศษที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง และความปลอดภัย โดยดำเนินการเฝ้าระวัง สืบสวนสอบสวน แสวงหาข้อเท็จจริง และดำเนินคดี เพื่อปกป้องและรักษารายได้ของรัฐ ปราบปรามขบวนการทุจริตและสร้างผลกระทบให้กับองค์กรเอกชนข้ามชาติ รวมถึงความผิดทางอาญาอื่นที่มีความซับซ้อน ความผิดข้ามชาติที่เป็นองค์กรอาชญากรรม มีผู้มีอิทธิพลที่สำคัญ เป็นตัวการ หรือคดีอาญาที่อาจมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือระบบเศรษฐกิจ การคลังของประเทศที่คณะกรรมการ คดีพิเศษอนุมัติ

๙. การกิจด้านการตรวจพิสูจน์หลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์และทางการแพทย์ประกอบการ ดำเนินคดี โดยกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน รวมถึงจรรยาบรรณของผู้ปฏิบัติงาน การบริการและประสานการ ให้บริการทางนิติวิทยาศาสตร์ที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน เช่น การชันสูตรพลิกศพและตรวจสถานที่เกิดเหตุในพื้นที่ จังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี นครนายก และพระนครศรีอยุธยา การติดตามคนหาย พิสูจน์ศพนิรนาม การตรวจ สถานที่เกิดเหตุ การดำเนินงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ การพัฒนาระบบบริหาร คุณภาพ ISO 9001:2000 และพัฒนาประสิทธิภาพห้องปฏิบัติการเพื่อให้ได้รับการรับรองมาตรฐานสากล ISO/IEC 17205

๑๐. การกิจด้านการบังคับคดีแพ่งตามคำสั่งศาล ล้มละลาย การฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ การชำระบัญชีและการวางทรัพย์ การประเมินราคาทรัพย์ การดำเนินการตรวจสอบสิทธิทางบัญชีของผู้มีส่วนได้เสียเพื่อรับส่วนแบ่งจากคดี ตรวจสอบค่าใช้จ่าย และเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการบังคับคดี และการเผยแพร่ความรู้ด้านการบังคับคดีและการวางทรัพย์ให้แก่ประชาชน

๑๑. การกิจด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชนที่พึงได้รับตามกฎหมาย โดยการจัดวางระบบและส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ตลอดจนการดำเนินการให้พยาน ผู้เสียหาย และจำเลยในคดีอาญาได้รับการคุ้มครอง ช่วยเหลือ เยียวยาในเบื้องต้น จัดระบบบริหารจัดการด้านคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ส่งเสริมและพัฒนากลไกการระงับข้อพิพาทในสังคม ประสานงานด้านคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพกับภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งในและต่างประเทศ การดำเนินการคุ้มครองพยานตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา การช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย เป็นต้น

๑๒. การกิจด้านงานยุติธรรมชุมชน เป็นภารกิจด้านการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานยุติธรรม โดยกระทรวงยุติธรรมส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนได้รวมตัวกันเป็นเครือข่ายยุติธรรมชุมชน เช่น งานไกล่เกลี่ยข้อพิพาท งานอาสาสมัครคุมประพฤติ งานแจ้งข่าว เบาะแสต่าง ๆ เป็นต้น

๑๓. การกิจด้านศูนย์บริการร่วม เป็นศูนย์กลางของการให้บริการประชาชนในขอบข่ายภารกิจของกระทรวงยุติธรรมทั้งในส่วนกลางที่ตั้งอยู่ในกระทรวง และส่วนภูมิภาคที่ตั้งในสำนักงานยุติธรรมจังหวัด

๑๔. การกิจเสริมสร้างความสมานฉันท์ในสังคมไทย ตามหน้าที่ความรับผิดชอบที่กำหนดในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ กระทรวงยุติธรรมทำหน้าที่ในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการเผยแพร่งานด้านความสมานฉันท์ การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี การรณรงค์สังคมสันติวัฒนธรรม เพื่อแก้ไขปัญหาของชาติ

จากภารกิจ บทบาทและหน้าที่ดังกล่าวของกระทรวงยุติธรรม นับเป็นงานอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ประชาชนในขอบข่ายของงานที่กว้างขวาง ต้องมีการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการมุ่งมั่นทุ่มเทของผู้บริหารระดับสูงและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

กระทรวงยุติธรรมมุ่งมั่นบริการงานยุติธรรมให้แก่ประชาชน รวมถึงการสร้างการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนให้มากขึ้น ภายใต้แนวคิด “ยุติธรรมถ้วนหน้า ประชาชนมีส่วนร่วม” ซึ่งประชาชนสามารถขอรับการช่วยเหลือหรือรับบริการได้ทั้งส่วนกลางที่กระทรวงยุติธรรม หน่วยงานในสังกัดและ ส่วนภูมิภาคสามารถติดต่อได้ที่สำนักงานยุติธรรมจังหวัดทุกจังหวัดทั่วประเทศ

บทสรุป

ฉะนั้น จากเรื่องของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ในการดำเนินชีวิตประจำวันและการติดต่อสื่อสารต่าง ๆ ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายและระยะเวลา ดังนั้นการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ซึ่งเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องหันมาใช้เทคโนโลยีให้มากขึ้น เพื่อประสิทธิภาพของการพัฒนากระบวนการยุติธรรม เมื่อตำรวจหันมาใช้แนวคิดในการป้องกันอาชญากรรมใหม่ โดยให้ตำรวจต้องเป็นผู้รับใช้ประชาชน หันหน้าเข้าหาประชาชน ทำหน้าที่ปกป้องและให้บริการ สร้างความคุ้นเคยด้วยความจริงใจ เมื่อประชาชนไว้วางใจก็จะให้ข้อมูลให้ข่าว บอกรายละเอียดและความต้องการให้ทราบ จากแนวคิดการทำงานใหม่และทฤษฎีป้องกันอาชญากรรมโดยสภาพแวดล้อม (Crime Control Through Environmental Design) ทำหน้าที่เป็นนักวางแผนป้องกันและหลักการพัฒนาและแก้ปัญหาที่พลิกผันไปตามแนวทางของชุมชน โดยทำหน้าที่เป็นนักวิเคราะห์และแก้ปัญหา (Community Oriented Policing and Problem Solving : COPPS) นั้นจะสอดคล้องกับระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต DSI Map กล่าวคือ ระบบ DSI Map จะเป็นเรื่องของการนำเทคโนโลยีมาใช้ประกอบกับภาพถ่ายดาวเทียม ภาพถ่ายทางอากาศ ระบบพิกัดภูมิศาสตร์ ถนน แม่น้ำ ลำคลอง เป็นต้น ทำให้สำนักงานยุติธรรมจังหวัด ที่มีอำนาจหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมในพื้นที่ไม่ว่าจะเป็น การให้ความรู้กับประชาชน รวมทั้งอาสาสมัครคุมประพฤติ อาสาสมัครในกิจการยุติธรรมต่างๆ ได้มีเครื่องมือใช้ ซึ่งระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต ใช้ควบคุมอาชญากรรมโดยสภาพแวดล้อมได้ เช่น ดูจากระบบแผนที่ผ่านดาวเทียมดูว่าเส้นทางไหนไม่มีไฟส่องสว่างที่เสี่ยงต่ออาชญากรรมก็ดำเนินการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องติดตั้งไฟส่องสว่าง หรือดูจากสภาพแวดล้อมของหมู่บ้านว่า จะตั้งจุดตรวจของตำรวจหรืออาสาสมัครของตำรวจบริเวณใดถึงทั่วทุกจุดของหมู่บ้าน หรือการตรวจพื้นที่ป่า ว่าอยู่แนวใด หากมีใครเข้าไปทำหรือปลูกสร้างในพื้นที่ป่าจะสามารถแจ้งให้เจ้าหน้าที่มาดำเนินการได้อย่างทันที ซึ่งเป็นการวางแผนในการป้องกันอาชญากรรมได้เป็นอย่างดี สอดคล้องแนวคิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและสอดคล้องแนวคิดทฤษฎีป้องกันอาชญากรรมโดยสภาพแวดล้อมตลอดจนทำให้เจ้าหน้าที่สามารถเป็นนักวิเคราะห์และแก้ปัญหา ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมได้เป็นอย่างดี